

Angels & Insects

Inleiding Vernissage 19 mei 2017

Sint-Amanduskapel, Campo Santo, Gent

L'homme de science cherche des preuves,

L'artiste cherche des traces

René Char

Mark Kinet

www.markkinet.be

Goedenavond en namens de kunstenaars hartelijk welkom in deze St Amanduskapel. Ze maakt deel uit van Campo Santo, het beroemde knekelveld bewoond door grote en kleine geesten, gelijknamig aan het Romeinse kerkhof en ook wel eens de Gentse Père Lachaise genoemd omwille van zijn funeraire kunst en de vele illustere (on)bekenden die er hun laatste rustplaats vonden. Zelf was ik hier voor het eerst in 1998 ter gelegenheid van een monumentale installatie van Berlinde De Bruyckere. Met haar toenmalige dekens en stoelen is ze een visionaire voorbode gebleken van de vluchtelingen die nu een kleine twintig jaar later onze contreien zouden overspoelen. Zouden want een veelvoud strandt in werkelijkheid levend in de omliggende buurlanden en velen verdronken op een van de vele toeristische mediterrane stranden. Zonder het te beseffen zijn we dan ook verwickeld in de derde wereldoorlog, een trieste realiteit waaraan me dunkt een van de kunstenaars onrechtstreeks refereert.

Als ik voor het eerst de titel hoorde van deze tentoonstelling dacht ik meteen aan de gelijknamige film uit 1995: een Brits-Amerikaans kostuumdrama naar een novelle (*Morpho Eugenia*) van de Britse schrijfster A.S. Byatt. Hij ademde de sfeer van het victoriaanse Engeland, toen natuurwetenschap en spiritualiteit nog verzoenbaar waren en toen een vernis van huiselijke esthetiek en sensualiteit ook al perversie en brutaliteit aan het gezicht onttrok. De plot is opgehangen aan oedipale driehoeksverhoudingen met als duistere kern een schandelijk geheim dat in een Scrabble-achtige scène (waarin insect en incest elkaars anagrammen blijken) met naam worden genoemd. In deze interpretatie zou de titel een vette kluif zijn voor een psychiater en psychoanalyticus zoals ik, maar dixit Greet Desal verwijst de titel naar de gevleugelde spinsels van kunstenaars die zich ergens tussen de allerhemelste engelen en de alleraardste insecten bevinden. In alfabetische volgorde gaat het om Inge Deketelaere, Greet Desal, Els Lesage en Bart Vinckier.

Inge Deketelaere woont niet ver van Campo Santo dat ze dan ook als haar tweede tuin beschouwt. Ze exporteert de typisch negentiende-eeuwse porseleinen foto's -zo gebeten door de tand des tijds- naar grote ovale tableaus. De overledene toont zich op zijn grafzerk op zijn

paasbest maar dit is slechts vanitas of ijdelheid want Magere Hein treft rijk en arm, groot en klein zonder onderscheid. Terwijl Deketelaeres eerdere werken balanceerden tussen figuratie en abstractie, tussen organische of biomorfe en geometrische lijnen of vlakken primeert in deze expo de menselijke figuur. Ze is echter voor een stuk ontdaan van haar buitenkant. Het zijn als het ware Körperwelten of wat rest na *der Mollen Feeste*. Volgens de Amerikaanse dichter Wallace Stevens is de dood de moeder van de schoonheid. Het voorbijgaande verhoogt immers het esthetisch gehalte. Is schoonheid niet diep verbonden met het kortstondige? Denk aan efemeriden zoals regenboog of bloemen. Aan de vluchtige vreugde die ze ons schenken hand in hand met droefheid om een naderend verlies. Zoals de Antwerpse Zoo onze dierlijkheid stelt Deketelaere hier ook onze en haar eigen vergankelijkheid te kijk. Tegelijk reanimeert ze de overledenen tot een nieuw en zelfs kunstig leven. Het particuliere wordt daarbij met het universele verbonden tot het singuliere: een spraakmakend feit dat aan de werkelijkheid wordt toegevoegd.

Els Lesage beweegt zich tussen grafiek en schilderkunst: ze hanteert klare lijnen en springt sober of zuinig met materie om. Ze voelt zich naar eigen zeggen prima bij zeefdruk omdat deze haar toelaat te spelen met lagen en kleuren. Verf dient bij haar om te worden uit- of weggeveegd. Vrij naar de Franse dichter René Char zoekt de wetenschap bewijzen, terwijl de kunst sporen zoekt. Zo hanteert Lesage het penseel. Ze tekent er haar parcours mee uit en de verf is als het spoor van slijm, achtergelaten door een slak. Ook inhoudelijk komt dit spoorzoeken terug. In vroegere werken verwijzen verlaten motelkamers naar menselijke aanwezigheid. Zowel naar *alleen* zijn als naar alleen *zijn*. Vaak wat naargeestig, zoals in *Silent Music* van Luc Tuymans. Veel van de huidige werken zijn resultaat van een rondgang in het huis van haar grootmoeder. Ze fotografeerde er vanop de ooghoogte van een kind en deze beelden worden niet voorbeelden maar nabeelden. De soms wat wazige sporen die achterblijven op je netvlies nadat je door iets werd getroffen. Nu eens de trage dans van vervluchtigende pixels voor ze wegebben van ons televisie- of computerscherm zoals in haar *Rosary* of *paternoster*. Dan weer *Clean & green* een groen geruit keukenhanddoekje dat naar verluidt achterbleef aan een haakje naast de gootsteen in haar oma's huis: een postmoderne relikwie waarbij Andy Warhol even flirt met Anne-Mie Van Kerckhoven ofte AMVK.

Greet Desal is van de vier de enige sculpturale. Ze portretteert de mens als fabeldier. Niet hemels, mythisch of heroïsch zoals bij de sfinx, pegasus of de centauren, maar in al zijn schabouwelijke breekbaarheid. Ze lijkt van ontheiliging wel haar waarmerk te maken. Ze subverteert de gekruisigde Christus net zo gretig als de sidhasana van de Boeddha. Schoonheid wordt te schande gemaakt en met haar zotskap steekt ze gemelijk de draak met des mensen zelfvoldaanheid of gewichtigheid. Een patiënt noemde zich ooit met de nodige zelfspot en cynisme de uitvinder van de one man party. Desal vergast ons op een *Private party*, waar ze als in een heidens carnaval schone schijn en maskerade aan haar laars lapt. Haar werk is weerbarstig, tegendraads en in zijn ruwe en rauwe lichamelijke soms op het provocatieve af. Maar het is ook evocatief: vol tederheid en mededogen, een verbondenheid die in de dood, het lijden of de samenslap tot uiting komt. *Clearance* toont een innerlijke tweestrijd maar het hoofd heeft vleugels die de vagina verlichten. Een rat wordt door de slang niet gewurgd maar omarmd. Een paard, een kind en een hond liggen innig in elkaars schoot verstrengeld. Lag in de Tuin van Eden immers niet de wolf naast het lam te slapen? Desal verbeeldt dit alles met naturalistische precisie en gewetensvol métier.

Naar eigen zeggen was Bart Vinckier als jongeman nogal tegendraads, punk, fuck the system. Moest hij toen hebben geschilderd had hij zich kunnen terugvinden in het neo-expressionisme van de *Nieuwe Wilden*. En inderdaad, zijn pasteuze penseelvoering is zeker verwant aan die van

Georg Baselitz. Maar er is een verschil tussen oproepen en roepen. Het laatste wordt naar zijn gevoel snel pamflettair, cynisch of gratuit. Dan verkiest hij empathie. Ook als het wereldleed via de mediabeelden bij hem binnenkomt maakt hij er een *Elegie* van, *Handhaving*, na een gasaanval wordt een jongetje schoon gewassen en chirurgen zonder grenzen doen een poging doorboord leven te redden. Zijn schilderijen zijn zacht, bieden weerstand aan het kwade van geweld en bieden naar de titel van een van zijn doeken opvang en bescherming: *Shelter*. Kitsch laxeert en kunst containt. Ze tracht het reële van drift en trauma tegelijk te tonen en aan het gezicht te onttrekken, te hullen en te onthullen. Vinckier heeft er geen nood aan zijn woede aan de wereld toe te voegen. Veeleer kiest hij voor mildheid. Of hij plooit zich terug in zijn universum van kleuren, verf en vormen: tijdelijke en voorbijgaande biotopen van bezinning en bastions van mildheid en verinnerlijking. Vrij naar James Whistler: *mixing pains and paints with brains*.

Ziezo voor de vier op een rij en hoe ze elk op hun manier weerstand bieden tegen wat Rainer Maria Rilke noemt: de legers van de werkelijkheid. Namens hen nodig ik jullie uit op deze gewijde plaats al was het maar even hun rangen te vervoegen. Enjoy!